

Trends & ontwikkelingen Gemeente Achtkarspelen

02/26

Planbureau
Fryslân

Brede welvaart in beeld: hoe staat Achtkarspelen ervoor?

Hoe gaat het écht met Achtkarspelen? Hoe staat de gemeente ervoor op het gebied van gezondheid, welzijn, werk, wonen en leefomgeving? En hoe ontwikkelen deze aspecten zich door de tijd heen?

Deze publicatie brengt in kaart hoe het staat met de brede welvaart in Achtkarspelen – nu én richting 2040. Het rapport laat zien waar het goed gaat, waar zorgen ontstaan en op welke punten de gemeente en haar inwoners voor grote keuzes staan. Want hoewel inwoners hun leven gemiddeld als positief ervaren, wijzen de onderliggende cijfers op een aantal hardnekkige trends: een snel ouder wordende bevolking, druk op het zorgsysteem en verenigingsleven, een kwetsbare arbeidsmarkt, groeiende mentale belasting en zorgen over leefbaarheid en klimaat.

Deze ontwikkelingen raken niet iedereen in gelijke mate. Met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie blijken op meerdere terreinen minder weerbaar (Planbureau Fryslân, 2024). Dat maakt het belangrijk om nú het gesprek te voeren over de toekomst: hoe zorgen we ervoor dat Achtkarspelen ook in 2040 een plek is waar mensen gezond, verbonden en met perspectief kunnen leven?

Deze vierjaarlijkse publicatie – gekoppeld aan de gemeenteraadsverkiezingen – biedt bestuurders, beleidsmakers en inwoners handvatten voor onderbouwde keuzes. De meeste cijfers zijn terug te vinden in een [online dashboard](#), dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Welke rol spelen vergrijzing en ontgroening in Achtkarspelen?

Toename 65-plussers in Achtkarspelen

Achtkarspelen heeft net als de rest van Fryslân steeds meer te maken met vergrijzing. Zo is de verwachting dat er in 2040 ruim 3450 meer 65-plussers zijn dan in 2010. Dat is een toename van 81 procent. Op dit moment is 22 procent van de inwoners van Achtkarspelen 65 jaar of ouder. De verwachting is dat dit aandeel in 2040 is gestegen naar 27 procent van de bevolking (Provincie Fryslân, 2024). Daarmee is de vergrijzing iets kleiner dan gemiddeld in Fryslân. Verder neemt de levensverwachting toe, waardoor het aantal mensen boven de 75 jaar toeneemt. Dit wordt ook wel dubbele vergrijzing genoemd (CBS, 2025a).

Minder mantelzorgers beschikbaar

Het overheidsbeleid is er al jaren op gericht om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen. Dit vraagt om meer ondersteuning van het sociale netwerk, maar met de huidige demografische veranderingen wordt dit steeds lastiger. Mantelzorg wordt namelijk het meest verleend door 50- tot 75-jarigen (PBL, 2018). Mensen boven de 85 hebben dit over het algemeen het meeste nodig. In de komende 25 jaar zal het aantal 85-plussers toenemen, terwijl het aantal 65- tot 75-jarigen zal afnemen.

Daardoor zullen er veel minder potentiële mantelzorgers zijn per 85-plusser. Waar er in de gemeente Achtkarspelen in 1990 nog twintig potentiële mantelzorgers waren per 85-plusser, is dit gedaald naar veertien potentiële mantelzorgers op dit moment. De verwachting is dat in 2040 nog zeven potentiële mantelzorgers per 85-plusser beschikbaar zijn (Provincie Fryslân, 2024).

Zorgstelsel onder druk

Het aantal (oude) ouderen in Achtkarspelen stijgt. Over het algemeen geldt dat hoe ouder mensen worden, hoe meer zorg ze nodig hebben. Ook is de verwachting dat het aantal inwoners met welvaartsziektes, zoals overgewicht en chronische aandoeningen in Nederland, toeneemt in de komende jaren (RIVM, 2024). Samen zorgt dit voor een hogere zorgvraag. In combinatie met de afname van het aantal potentiële mantelzorgers en een dalende beroepsbevolking leidt dit tot een toenemende druk op het zorgstelsel en stijgende kosten van de zorg.

Minder kinderen geboren in Achtkarspelen

Achtkarspelen heeft een lange tijd te maken gehad met ontgroening. Zo zijn er in 2025 bijna 800 (-15%) minder kinderen (0-14 jaar) dan tien jaar geleden. De verwachting is dat het aantal kinderen tot 2040 ongeveer stabiel blijft. Deze krimp van de afgelopen jaren heeft invloed op de toekomst. De kinderen die de afgelopen tien jaar niet geboren zijn, gaan ook niet naar school. Mede hierdoor zijn er sinds 2010 een aantal basisscholen gesloten in Achtkarspelen. Dat is nu merkbaar in het voortgezet onderwijs en straks op het mbo en hoger onderwijs. Komende jaren zal de instroom op de arbeidsmarkt hierdoor ook geringer zijn.

Hoe gaat het met de mienskip in Achtkarspelen?

Veel gevraagd van de mienskip

Achtkarspelen heeft van oudsher veel gemeenschapszin. Inwoners doen vaker vrijwilligerswerk dan gemiddeld in Nederland. Ook is het vertrouwen in elkaar groot en wordt er samengewerkt in verschillende verbanden, zoals het organiseren van dorps- en wijkfeesten, het opzetten van energiecoöperaties en het reilen en zeilen van het verenigingsleven.

Maar de samenleving verandert. De invloed van traditionele instituties, zoals het huwelijk en de kerk, neemt af (CBS, 2017). Het aantal eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen neemt toe (Provincie Fryslân, 2024). Het aantal ouderen neemt toe en het aantal werkenden neemt af. Tegelijkertijd trekt de landelijke overheid zich terug en wordt er van inwoners verwacht dat zij steeds meer zelf doen. Dat roept de vraag op: hoeveel kan de mienskip aan?

Zorgen over toekomst verenigingen

Achttien procent van de inwoners van regio Noordoost Fryslân, waar Achtkarspelen onderdeel van is, maakt zich zorgen over de toekomst van hun vereniging. Dit komt onder andere doordat het steeds lastiger is om vrijwilligers te vinden voor structurele werkzaamheden, zoals bestuurstaken. De meeste inwoners willen graag dat verenigingen blijven bestaan. Slechts zeven procent vindt het niet erg als er verenigingen verdwijnen (Planbureau Fryslân, 2025a).

Minder vertrouwen in elkaar dan provinciaal

In Achtkarspelen heeft twee derde van de inwoners vertrouwen in anderen. Dat aandeel is lager dan gemiddeld in Fryslân en vergelijkbaar met Nederland. Het vertrouwen in instituties is wel vergelijkbaar met het provinciale gemiddelde (CBS, 2025b). Hoe verder weg de overheid, hoe minder vertrouwen er is over het algemeen. Bijna driekwart van de inwoners van regio Noordoost Fryslân heeft vertrouwen in de gemeente, terwijl 41 procent vertrouwen heeft in de Tweede Kamer (Planbureau Fryslân, 2025a).

Hoe gaat het met het welzijn in Achtkarspelen?

Minder stress in Achtkarspelen

In Achtkarspelenervaarde dertien procent van de inwoners (heel) veel stress in 2024. Dat aandeel is lager dan gemiddeld in Fryslân (16%) en Nederland (20%) (GGD Fryslân, 2025).

Minder eenzaamheid

In Achtkarspelen voelt 42 procent van de inwoners zich matig tot ernstig eenzaam. Dat aandeel is lager dan gemiddeld in Fryslân (43%) en Nederland (46%). Over het algemeen komt in Fryslân eenzaamheid voor bij alle leeftijden, maar het treft 75-plussers het vaakst. Eenzaamheid stijgt het snelst onder 18–34-jarigen (GGD Fryslân, 2025).

Meer overgewicht en minder beweging in Achtkarspelen

In Achtkarspelen heeft 59 procent van de inwoners overgewicht. Dat aandeel is groter dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook wordt er minder bewogen dan gemiddeld en is het aandeel inwoners met chronische ziekten iets hoger dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (GGD Fryslân, 2025). Door de toenemende vergrijzing is de verwachting dat het aantal gezondheidsproblemen gaat toenemen de komende jaren.

Mentale druk op beroepsbevolking neemt toe

De komende jaren zal de druk op de beroepsbevolking toenemen als gevolg van vergrijzing en ontgroening. Steeds vaker zullen werkenden mantelzorg moeten verlenen aan hun ouders, vanwege de toenemende zorgdruk. Tegelijkertijd zijn er minder leerkrachten beschikbaar, wat leidt tot meer uitval van lessen of zelfs hele lesdagen. Ouders zullen hierdoor vaker zelf voor hun kinderen moeten zorgen. Daarnaast neemt ook de werkdruk toe: er moet meer werk worden verzet met minder mensen. Deze combinatie van factoren zorgt voor een stijgende mentale belasting (GGD Fryslân, 2025).

Hoge veiligheid in Achtkarspelen

Fryslân behoort al jaren tot de veiligste provincies van Nederland. Achtkarspelen is hierop geen uitzondering. Er zijn minder geregistreerde misdrijven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (CBS, 2025c). Ook zijn inwoners van regio Noordoost Fryslân veel minder vaak slachtoffer van traditionele en online criminaliteit dan gemiddeld in Nederland.

Hoe gaat het met de bestaanszekerheid in Achtkarspelen?

Lager inkomen dan gemiddeld in Nederland en Fryslân

Het gemiddelde besteedbaar inkomen per huishouden (gestandaardiseerd) in Achtkarspelen ligt in 2024 op 36.300 euro en is daarmee de gemeente met het laagst besteedbare inkomen van alle gemeenten in Fryslân. Dat betekent ook automatisch dat het lager is dan het Friese (€38.300) en landelijke gemiddelde (€42.700) (CBS, 2025d).

Aandeel inwoners dat moeite heeft met rondkomen is gedaald

In Achtkarspelen heeft 14 procent van de inwoners in 2024 moeite met rondkomen. In 2022 was dat aandeel nog 17 procent (GGD Fryslân, 2025). Wel is het aandeel inwoners dat moeite heeft met rondkomen iets hoger dan gemiddeld in Nederland (13%) en Fryslân (12%).

Minder schulden en armoede

In Achtkarspelen is het aandeel inwoners met geregistreerde problematische schulden lager dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook wonen er iets minder mensen dan landelijk die langdurig – ten minste een jaar – moeten rondkomen van een inkomen tot aan de lage inkomensgrens (CBS, 2025e).

Hoe gaat het met de economie in Achtkarspelen?

Krappe arbeidsmarkt in Achtkarspelen

Er is op dit moment al sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Dit komt deels doordat de potentiële beroepsbevolking is gekrompen de afgelopen jaren, terwijl het aantal banen steeg (Provincie Fryslân, 2025). Het aantal potentiële werknemers zal de komende jaren flink blijven afnemen. Naar verwachting zijn er in Achtkarspelen ongeveer 910 minder mensen (-4%) beschikbaar voor de arbeidsmarkt (15-75 jaar) in 2040 ten opzichte van 2025 (Provincie Fryslân, 2024). Dit zal voor toenemende krapte zorgen op de arbeidsmarkt in Fryslân, die met name voelbaar zal zijn binnen de sectoren techniek, bouw & procesindustrie en gezondheidszorg & welzijn (ROA, 2024).

Snelle ontwikkelingen in duurzaamheid en technologie

Op dit moment verandert er veel op economisch gebied. De economische actieagenda's van overheden richten zich niet alleen op het verdienen van geld, maar de nadruk wordt sterker gelegd op de bredere maatschappelijke waarde van bedrijven (Provincie Fryslân, n.d.). Duurzaamheid speelt hierin een groeiende rol. Er worden stappen gezet richting een circulaire economie, waarin afval wordt geminimaliseerd en grondstoffen steeds opnieuw worden gebruikt. Door als regio te specialiseren in water technologie, circulaire materialen en bodemverbetering kunnen bedrijvencusters in samenwerking met onderwijsinstellingen werken aan innovatieve oplossingen voor globale uitdagingen met betrekking tot duurzaamheid. Fryslân is als regio wereldwijd koploper op het gebied van circulaire economie. De provincie scoort goed op het re-integreren van secundaire materialen in de economie (Circle Economy, 2025).

Daarnaast gaan digitale en technologische ontwikkelingen razendsnel. Dit zorgt ervoor dat banen veranderen of zelfs verdwijnen. Ontwikkelingen op het gebied van automatisering en digitalisering zorgen voor een inhoudelijke veranderende vraag naar arbeid. Steeds meer werkzaamheden zullen goedkoper uitgevoerd kunnen worden door computers en machines. Met het oog op de snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering binnen de bedrijfsprocessen, is het van groot belang dat de Friese beroepsbevolking voldoende beschikt over digitale geletterdheid. Banen die met name zullen veranderen zijn banen met veel routinematige taken.

Groot- en detailhandel grootste sector

De meeste banen in Achtkarspelen zijn te vinden in de sector groot- en detailhandel (21%). Dat aandeel is groter dan gemiddeld in Fryslân (16%). Vooral in Surhuisterveen en Buitenpost zijn onder andere veel winkels te vinden. Ook zijn er relatief veel banen in de industrie en bouwnijverheid ten opzichte van het Friese gemiddelde.

Provinciaal is gezondheids- en welzijnszorg de grootste sector met 19 procent van het aantal banen. In Achtkarspelen is deze sector met elf procent een stuk kleiner (Provincie Fryslân, 2025).

Minder hbo- en wo-opgeleiden in Achtkarspelen

Het aandeel inwoners met een hbo- of wo opleiding in Achtkarspelen (24%) is lager dan gemiddeld in Fryslân (31%) en Nederland (37%) (CBS, 2025f). De overheid stimuleert

mensen om te blijven leren, ook als ze al een baan hebben, maar niet iedereen doet dit evenveel. Inwoners met een mbo-, hbo- of wo opleiding doen vaker een opleiding of cursus tijdens hun carrière dan inwoners zonder een vervolgopleiding (Planbureau Fryslân, 2025b).

Hoe kan de ruimte in Achtkarspelen optimaal worden benut?

Grote opgaven in een beperkte ruimte

De ruimte van Achtkarspelen is een schaars goed. Op dit moment bestaat 81 procent van Achtkarspelen uit agrarisch terrein, zeven procent uit woonterrein en drie procent uit bos en open natuurlijk terrein (CBS, 2025g). Ten opzichte van Fryslân is er in Achtkarspelen meer agrarisch terrein en woonterrein, en minder bos en binnenwater.

Om de leefomgeving van Achtkarspelen voor toekomstige generaties leefbaar te houden nemen overheden maatregelen. Zo wordt stap voor stap overgegaan op het gebruik van duurzame energie. Ook wordt er gebiedsgericht gewerkt aan natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat. Tegelijkertijd is er een tekort aan geschikte woningen, en is de roep naar de bouw van nieuwe woningen groot.

Al deze overheidsplannen vergen ruimte. Hoe kan de ruimte in Achtkarspelen optimaal worden benut?

Tekort aan (geschikte) woningen

In Achtkarspelen is een tekort aan geschikte en betaalbare huizen (voor kleinere huishoudens en ouderen) en de verwachting is dat dit tekort gaat toenemen. De verkoopprijs van koopwoningen is gestegen en er is een inschrijfduur van gemiddeld drie jaar voor sociale huurwoningen (Gemeente Achtkarspelen, 2025). Achtkarspelen is één van de weinige gemeenten met een eigen woningcorporatie, namelijk Stichting Woningbouw Achtkarspelen.

Meer koop- en corporatiewoningen

In Achtkarspelen is 64 procent van de woningen een koopwoning en 30 procent een corporatiewoning. Het aandeel koopwoningen is daarmee groter dan gemiddeld in Fryslân (62%) en Nederland (57%). Er zijn vooral minder overige huurwoningen in Achtkarspelen in vergelijking met andere delen van het land (CBS, 2025h).

Meer huishoudens, maar kleiner

Het aantal huishoudens in Achtkarspelen stijgt al jaren. Op dit moment zijn er 12.122 huishoudens in Achtkarspelen. De verwachting is dat het aantal huishoudens tot 2040 met ongeveer 1000 gaat stijgen. Dat betekent dat voor deze huishoudens een geschikte woning nodig is (Provincie Fryslân, 2024).

De stijging van het aantal huishoudens komt met name doordat het gemiddeld aantal personen per huishouden daalt. Er zijn minder kinderen geboren en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe, waarvan een groot deel alleenwonende ouderen.

Naast dat er meer woningen nodig zijn, is er waarschijnlijk ook behoefte aan andere soorten woningen. In Achtkarspelen staan relatief veel grote en vrijstaande woningen (CBS, 2025h). Deze zijn minder geschikt voor kleinere huishoudens en voor 65-plussers. Daarnaast kan niet iedereen een vrijstaande (middel)grote woning betalen. Mogelijk sluit vraag en aanbod van de bestaande woningvoorraad van Achtkarspelen dus niet goed op elkaar aan.

Hoe gaat het met de leefomgeving in Achtkarspelen?

Minder zorgen over klimaatverandering

Inwoners van regio Noordoost Fryslân maken zich minder zorgen over klimaatverandering dan gemiddeld in de provincie. Uit Panel Fryslân (2025) blijkt dat 52 procent van de inwoners zich (veel) zorgen maakt, tegenover 59 procent in Fryslân als geheel. Opvallend is dat een 21 procent van de inwoners aangeeft zich (helemaal) geen zorgen te maken, terwijl dat provinciaal vijftien procent is (Planbureau Fryslân, 2025c).

De broeikasgasemissie in Achtkarspelen ligt onder het Friese gemiddelde, maar de emissie van fijnstof is het dubbele van het Friese gemiddelde (CBS, 2025b).

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de leefomgeving. Denk aan het tegengaan van wateroverlast, droogte en hittestress. Gevolgen van klimaatverandering waar ook Achtkarspelen mee te maken krijgt.

Zorgen over het landschap

Ook het landschap en de natuur roepen zorgen op. In regio Noordoost Fryslân vindt 35 procent van de inwoners dat het Friese landschap de afgelopen vijf jaar is verslechterd.

De meeste zorgen gaan over het verdwijnen van planten en dieren. Ook zijn er zorgen over de komst van invasieve soorten, zoals bijvoorbeeld de Japanse duizendknoop. Daarnaast geeft ruim twee derde van de inwoners aan zich zorgen te maken over het verdwijnen van bomen, heggen en houtwallen, en over de verslechterde waterkwaliteit (Planbureau Fryslân, 2025d).

Relatief veel huishoudelijk restafval

In Achtkarspelen wordt relatief veel huishoudelijk restafval geproduceerd, namelijk 209 kilo per inwoner in 2024. Hiermee scoort de gemeente hoger dan gemiddeld in Fryslân (171 kg) en Nederland (146 kg) (CBS, 2025i).

Hoe gaat het met de bereikbaarheid en voorzieningen in Achtkarspelen?

Grotere afstand tot basisvoorzieningen

In Achtkarspelen is de gemiddelde afstand tot voorzieningen groter dan gemiddeld in Nederland. De gemeente is dunbevolkt en voorzieningen zijn hierdoor verspreid aanwezig. Zo ligt de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis of buitenpolikliniek op 16 kilometer, terwijl dit landelijk gemiddeld slechts vijf kilometer is (CBS, 2025j). Wel is de bereikbaarheid van verschillende voorzieningen beter dan in sommige andere gemeenten in Fryslân, door de nabijheid van Drachten. Ook is er in Buitenpost een treinstation, waardoor je met de trein naar Leeuwarden of Groningen kunt.

Minder voorzieningen beschikbaar

Door schaalvergroting en demografische veranderingen is het voorzieningenniveau in Achtkarspelen in de afgelopen jaren afgenomen. Zo zijn er basisscholen en winkels gesloten. Deze trend wordt beïnvloed door verdere vergrijzing en ontgroening: zonder ingrijpen bestaat het risico dat ook in de toekomst voorzieningen verdwijnen.

Voor veel inwoners vormt de grotere afstand tot voorzieningen geen direct probleem, mede doordat het autobezit in Achtkarspelen bovengemiddeld is (CBS, 2025k). Veel inwoners zijn gewend langere afstanden te overbruggen. Toch is er een groep die kwetsbaarder is: mensen die minder mobiel zijn, bijvoorbeeld door leeftijd, gezondheid of het ontbreken van vervoer, kunnen wel degelijk hinder ondervinden van het beperkte aanbod en de grotere afstanden.

Uit onderzoek blijkt dat inwoners van de regio Noordoost Fryslân de basisschool, supermarkt, huisarts en openbaar vervoer als de belangrijkste voorzieningen beschouwen. Deze basisvoorzieningen spelen een cruciale rol in het dagelijks leven en de leefbaarheid van dorpen en wijken (Planbureau Fryslân, 2025e).

Nu keuzes maken voor toekomstig geluk

De brede welvaart in Achtkarspelen staat er op dit moment nog relatief goed voor. Inwoners geven hun leven gemiddeld een hoog cijfer en behoren tot de meest tevreden inwoners van Nederland.

Toch laat deze publicatie zien dat er ontwikkelingen zijn die de brede welvaart op termijn onder druk kunnen zetten. Denk aan de toenemende druk op de zorg, aan werkstress of de achteruitgang van het landschap. Het zijn vragen die steeds meer inwoners herkennen: Hoe zorg ik goed voor mijn ouders? Hoe houd ik balans in mijn werk en leven? Hoe ziet de toekomst eruit voor de volgende generatie in Achtkarspelen?

De trends in deze monitor wijzen op veranderingen die geleidelijk, maar onmiskenbaar doorwerken in het dagelijks leven. Niet iedereen merkt die gevolgen in dezelfde mate. Hoewel deze rapportage gemiddelde cijfers laat zien, geldt dat sommige groepen – met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie – op meerdere fronten minder weerbaar zijn. Zij leven minder lang in goede gezondheid, hebben vaker financiële zorgen, en kunnen minder terugvallen op een netwerk of buffer (Planbureau Fryslân, 2024).

Dat maakt het belangrijk om nú na te denken over de toekomst. Welke richting willen we op met Achtkarspelen? Welke keuzes zijn nodig om de brede welvaart ook op de langere termijn te behouden – voor iedereen? Niet alles ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente en haar burgers, maar op sommige thema's valt wel gericht bij te sturen.

Achtkarspelen in 2040 zal er anders uitzien dan vandaag. De vraag is: neemt de gemeenschap de regie over veranderingen, of laat het die veranderingen over zich heen komen? Deze monitor biedt inzichten die kunnen helpen om onderbouwde keuzes te maken – vandaag, voor het geluk van morgen.

Bronnen

- CBS. (2017). *Worden we individualistischer?*
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/52/worden-we-individualistischer->
- CBS. (2025a). *Statline: Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1714116298955>
- CBS. (2025b). *Regionale Monitor Brede Welvaart 2025.*
<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/indicator>
- CBS. (2025c). *Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table>
- CBS. (2025d). *Inkomen van huishoudens.*
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86161NED/table>
- CBS. (2025e). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?dl=B00FA>
- CBS. (2025f). *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table?dl=B6A46>
- CBS. (2025g). *Bodemgebruik.*
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86211NED/table?ts=1768987840724>
- CBS. (2025h). *Voorraad woningen; woningtype, oppervlakteklasse, regio.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83704NED/table>
- CBS. (2025i). *Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner.*
<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83452NED>
- CBS. (2025j). *Nabijheid voorzieningen.*
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb>
- CBS. (2025k). *Motorvoertuigen.*
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85249NED/table?ts=1768989421454>
- Circle Economy. (2025). *The Circularity Gap Report Friesland.*
<https://friesland.circularity-gap.world/>
- Gemeente Achtkarspelen. (2025). *Memo inschrijfduur sociale huurwoning. 25-93 - Bijlage 2 - Memo inschrijfduur sociale huurwoningen Achtkarspelen.pdf*
- GGD Fryslân. (2025). *Gezondheidsmonitor 19+.*
- PBL. (2018). *Sterke daling van potentiële mantelzorgers in de toekomst.*
<https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/sterke-daling-van-potentiele-mantelzorgers-in-de-toekomst>
- Planbureau Fryslân. (2024). *Verschil in Fryslân: de samenleving in zes klassen.*
<https://www.planbureau.frl/publicaties/verschil-in-fryslan-de-samenleving-in-zes-klassen/>

Planbureau Fryslân. (2025a). *Monitor Sociale samenhang*.
<https://www.planbureau.frl/monitoren/meedoen-en-vertrouwen-van-de-inwoners-van-fryslan/>

Planbureau Fryslân. (2025b). *Monitor Werk*.
<https://www.planbureau.frl/monitoren/werk/>

Planbureau Fryslân. (2025c). *Monitor Klimaat en milieu*.
<https://www.planbureau.frl/monitoren/klimaat-en-milieu/>

Planbureau Fryslân. (2025d). *Monitor Natuur & Landschap*.
<https://www.planbureau.frl/monitoren/natuur-en-landschap/>

Planbureau Fryslân. (2025e). *Monitor Bereikbaarheid*.
<https://www.planbureau.frl/monitoren/bereikbaarheid/>

Provincie Fryslân. (2024). *Dashboard Prognose Bevolking en Huishoudens: Uitkomsten trendraming 2024-2050*. <https://staat-van-fryslan.hub.arcgis.com/pages/59f289c168b4409dba24044d868095eb>

Provincie Fryslân. (2025). *LISA werkgelegenheidsregister*.

Provincie Fryslân. (n.d.). *Circulaire Economie*. <https://www.fryslan.frl/circulaire-economie>

RIVM. (2024). *Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024*.
<https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/>

ROA. (2024). *Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA)*.
<https://roastatistics.shinyapps.io/AIStot2028/>

Planbureau Fryslân wordt gesubsidieerd door Provinsje Fryslân.

Planbureau Fryslân
Prins Hendrikstraat 8
8911 BK Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@planbureau.frl
www.planbureau.frl

Colofon

Gemeente Achtkarspelen: trends en ontwikkelingen' is een uitgave van Planbureau Fryslân, februari 2026.

Auteur

Sibilla Hoekstra

Met medewerking van

Arlette Bickel, Bernard Boorsma, Mandy Bosma, Ilse Ganzevoort, Siebren Kooistra, Gerian Kuiper, Chaïm la Roi